

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Tárgynév:	A nemek szociológiája
Tárgykód:	GEND03
Tárgyfelelős neve:	Kövér-Van Til Ágnes
Tárgy követelménye:	Kollokvium (5)
Tárgy heti óraszám:	0/0/2

Oktatás célja:

A kurzus fő célja, hogy a különféle, hazai és nemzetközi, klasszikus és modern szociológiai szakirodalmak segítségével körbejárja azt a kérdést, hogy miként válik „társadalmivá”, hogyan értelmezhető „társadalmiként” a társadalmi nem fogalma, ezen túl a nemek közötti egyenlőtlen viszony, és mik lehetnek ennek a különféle, kulturális, gazdasági, politikai, közpolitikai következményei.

A félév során a szociológia olyan különféle klasszikus elméleti megközelítéseit vesszük végig, amelyek a hazai szociológiai vizsgálódásokra is nagy hatással voltak, és kritikusan vizsgáljuk meg őket abból a szempontból, hogy elemzési keretük miként képes megragadni a nemek közötti viszonyokat, valamint azt a társadalmi struktúrát és annak tágabb globális kontextusát, amely az adott viszonyt alakítja, formálja. A félév során tehát a funkcionalizmus, a strukturalizmus, a szimbolikus interakcionizmus, a konfliktuselméletek, a konstruktivizmus, a világrendszer-elmélet klasszikus szerzőinek munkáival, a nemek közötti viszonyt érintő fejtegetéseikkel és azok kritikáival is megismerkedünk. A kurzus célja továbbá az is, hogy láttassa azokat a kritikus hangokat, amelyek a szociológia és azok társtudományainak azon szerepére mutatnak rá, amellyel a nemek közötti egyenlőtlen viszonyok újratermelése is megtörténhet.

A félév során különös figyelmet fordítunk arra, hogy feltárjuk, milyen strukturális tényezők és hogyan játszanak szerepet a nemek közötti viszonyok alakításában, milyen rendszerszintű problémák jelennek meg egy-egy, jellemzően individuálisan értelmezett helyzet mögött. Fő cél, hogy a diákok az órai viták és az olvasmányok alapján minél jobban elsajátítsák a nemek közötti egyenlőtlen viszonyokból fakadó társadalmi problémák rendszerszintű elemzési képességét.

Tantárgy tartalma:

- 1) Szeptember 11. Bevezetés: a társadalmi nem fogalma
- 2) Szeptember 18. Klasszikus szociológiai alapozó: két példa
- 3) Szeptember 25. A biológiai esszencializmus vizsgálata társadalomtudományi perspektívából
- 4) Október 2. Strukturalista funkcionista megközelítés és annak kritikái a „család” fogalmáról zajló viták példáján keresztül
- 5) Október 9. A társadalmi nem mint társadalmi struktúra
- 6) Október 16. Konstruktivizmus: a társadalmi nem társadalmi konstrukcióként való megközelítése, következménye, lehetséges kritikái
- 7) November 6. Interakcionizmus és performativitás
- 8) November 13. Konfliktuselméletek, Pierre Bourdieu konstruktivista strukturalizmusa és a Férfiuralom
- 9) November 20. A társadalmi nemek esete a posztmodern és posztstrukturalista szociológiával
- 10) December 4. Elég-e lokális szinten maradni az egyenlőtlenségek elemzésében? A világrendszer-elmélet
- 11) December 11. Feminista kritikák a szociológielmélet hagyományos megközelítéseivel szemben

Számonkérési és értékelési rendszere:

- 1) Rendszer óralátogatás és aktív részvétel az órai vitákon. A kurzus szemináriumi stílusban lesz megtartva, az adott órára feladott szövegek órára történő elolvasása elvárás. A részvétel és a **jelenlét 20%**-ban alakítja a félévvégi érdemjegyet. A

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Számonkérési és értékelési rendszere:

félév során legalább 6 alkalommal kötelező a részvétel, ennek hiányában a félév végén nem lehet vizsgára jelentkezni és így érdemjegyet szerezni.

- 1) A félév során összesen 4 alkalommal ún. reflektáló kisesszét kell benyújtani egyenként 700-800 szavas terjedelemben. A házi feladatban a következő órára elolvasandó szakirodalmakat kell feldolgozni (ha kettő van, akkor mindkettőt), egy bekezdésben összefoglalni a lényegét, a többi részben pedig a kurzus résztvevői az érvekkel alátámasztott véleményüket, meglátásaikat fejtik ki a cikkről, reagálnak az olvasottakra (a részletes instrukciókat lásd a szintéren egy külön dokumentumban). A tanulmányokat egymással, továbbá más kurzusokon megismert szakszövegekkel, elméletekkel, vagy korábban ezen az órán felmerült irodalmakkal is érdemes összekapcsolni. A reflektáló házi feladat lényege, hogy a diák képes legyen röviden, de lényegretörően szakmai érvekkel alátámasztott véleményt kifejteni az adott cikkről, az adott témáról és más egyéb elméletek, témák, konkrét cikkek, olvasmányok jussanak eszébe az olvasás és a témán való gondolkodás közben. Az így megszerzett pontok **a végső érdemjegy 40% -át** teszik ki (egy-egy esszére 10-10 pont kapható, azaz egyenként 10-10%-ot érnek).
- 1) Félévvégi vizsga: A vizsgaidőszak során 3 alkalommal lesz meghirdetve ún. **open book vizsga**. Ez azt jelenti, hogy előre megbeszélt időpontokban (vizsgaidőpontokban, konkrét napon és órákor) a coospace-en meghirdetnek egy feladatot, melyben közzé tesznek kettő, az elmúlt 1-2 évben megjelent és a kurzus témájához kapcsolódó rövid hírt, publicisztikát, véleménycikket, ezekből választ egyet minden vizsgázó és a kiválasztottról kell egy 4-5 oldalas (min. 2000, max. 2500 szavas) elemző esszét írni 24 órán belül legalább 4, a kurzus kötelező irodalmi között szereplő, valamint további 3, egyéb kurzuson vagy egyéni olvasmányok során felfedezett szakirodalom felhasználásával és formailag helyes hivatkozásával. Az esszé értékelésébe beletartozik a forma is, vagyis a felépítés, a szerkesztés, a külalak, a helyesírás és a hivatkozási formák helyessége. Az esszére összesen 100 pont kapható, **ez a végső jegy 40% -át teszi ki**. A félévvégi vizsgán való részvétel és az elemző esszé beadása kötelező, ennek elmulasztása az érdemjegy megtagadását jelenti, még akkor is, ha a jelenlétből és az évközi kisesszékből az elégtelentől más érdemjegy születne.

Kötelező irodalom:

- 1) Szeptember 11. Bevezetés: a társadalmi nem fogalma

- Magyar-Vincze Enikő (2006): A gender fogalma. Feminista antropológia elvek és gyakorlatok között. Kolozsvár: Desire Alapítvány Kiadó. 28-34. Letölthető:

<http://adatbank.transindex.ro/vendeg/htmlk/pdf6622.pdf>

- Scott, Joan W. (2001 [1995]): Társadalmi nem (gender): a történeti elemzés hasznos kategóriája. In uő (szerk.) *Van-e a nőknek történelmük?* Budapest: Balassi Kiadó. 126-160.

Ajánlott irodalom:

- Connell, R.W. (2012): A maszkulinitás tudománya. In uő. *Férfiak. Eltűnő szerepek*. Budapest: Noran Libro. 27-78.

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Kötelező irodalom:

- Kimmel, Michael (2011): The Social Construction of Gender Relations. In *The Gendered Society*. New York – Oxford: Oxford University Press. 111-138.

1) Szeptember 18. Klasszikus szociológiai alapozó: két példa

- Simmel, Georg (1996 [1911]): A relatív és az abszolút a nemek problémájában. In uő. *A kacérság lélektana*. Budapest: Atlantisz. 45-70.

- Durkheim, Émile (2003 [1897]): Az anómiás öngyilkosság In uő. *Az öngyilkosság*. Budapest: Osiris. 260-302, különösen a 282-302. oldalak között.

Ajánlott irodalom:

- Kandal, Terry R. (1988) *The Women Question in Classical Sociological Theory*. Miami: Florida International University Press. Elérhető: <http://ufdc.ufl.edu/AA00020056/00001/5j>

1) Szeptember 25. A biológiai esszencializmus vizsgálata társadalomtudományi perspektívából

- Nagy Bea (2014): Biológia vagy társadalom? Bevezető tanulmány a társadalmi nemek kérdésköréhez. *Kultúra és Közösség* 5 (4):95-103. Letölthető: <http://www.kulturaeskozosseg.hu/pdf/2014/4/06.pdf>
- Bem, Sandra Lipsetz (2008 [1993]): A biológiai esszencializmus. In Kende Anna – Vajda Róza (szerk.) *Rasszizmus a tudományban*. Budapest: Napvilág Kiadó. 147-198.

Ajánlott irodalom:

- Fausto-Sterling, Anne (2003): The problem with sex/gender and nature/nurture. In Williams, Simon J. – Lynda Birke – Gillian A. Bendelow: *Debating Biology. Sociological reflections on health, medicine and society*. London – New York: Routledge. 123-132.
- Scheuring István (2014): A homoszexualitás evolúciógenetikai háttere. *Természettudományi Közlöny* 145(11): 496-500. http://real.mtak.hu/19825/1/A%20homoszexualit%C3%A1s_genetik%C3%A1ja.pdf

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Kötelező irodalom:

1) Október 2. Strukturalista funkcionista megközelítés és annak kritikái a „család” fogalmáról zajló viták példáján keresztül

- Parson, Talcott - Robert F. Bales (1955) Chapter I. The American Family: Its Relations to Personality and to the Social Structure. In: *Family, Socialization and Interaction Process*. New York: The Free Press. 3-33. Letölthető: <http://www.csun.edu/~snk1966/T.%20Parsons%20The%20American%20Family.pdf>
- Lehet-e „ép” a család? Lehet-e „sérült” a család? (2014) Vita a *socio.hu*-n. http://real-j.mtak.hu/992/25/vita_socio_hu.pdf

Ajánlott irodalom:

- Adamik Mária (1999): Lehetséges-e a kritikai demográfia? <http://nepesedes.hu/drupal/files/K%C3%B6rk%C3%A9rd%C3%A9s%20Adamik%20M%C3%A1ria.pdf>
- Staubmann, Helmut (2004): Cselekvéseméleti rendszerelmélet – Talcott Parsons. In Morel, Julius et al.: *Szociológiaelemélet*. Budapest: Osiris. 157-180. Különösen a 165- 172. oldalak („Az A GIL-paradigma”). Letölthető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_szociologiaelemlet/ch07.html
- Davies, Kingsley – Wilbert E. Moore (2010 [1945]): A rétegződés néhány elve. In Angelusz Róbert, Éber Márk Áron, Gecser Ottó (szerk.): *Társadalmi rétegződés olvasókönyv*. Budapest: ELTE. Letölthető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto.pdf
- Tumin, Melvin (2010): A rétegződés néhány elve: kritikai elemzés. In Angelusz Róbert, Éber Márk Áron, Gecser Ottó (szerk.): *Társadalmi rétegződés olvasókönyv*. Budapest: ELTE. Letölthető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto.pdf

1) Október 9. A társadalmi nem mint társadalmi struktúra

- Connell, R.W. (2012): A maszkulinitás társadalmi szervezettsége. In uő. *Férfiak. Eltűnő szerepek*. Budapest: Noran Libro. 105-128.
- Risman, Barbara J. (2004): Gender as a Social Structure: Theory Wrestling with Activism. *Gender & Society* 18(4): 429-450.

Ajánlott irodalom:

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Kötelező irodalom:

- Tóth Olga (2007): Nőnek lenni – társadalmi nem (gender) az egyenlőtlenségek rendszerében. *Magyar Tudomány* 2007/12. p.1590 Elérhető: <http://www.matud.iif.hu/07dec/13.html>
- KSH (2015): 2011. évi népszámlálás. 15. A társadalom rétegződése. Budapest: KSH. 15-55., 60., 76-77. Letölthető: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_15_2011.pdf
- Nagy Beáta (2017): Szervezet és nemek. In Kovács Mónika (szerk.) *Társadalmi nemek. Elméleti megközelítések és kutatási eredmények*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 57-68.
- Gregor Anikó (2017): A rész munkaidős foglalkoztatás dilemmái. In Kovács Mónika (szerk.) *Társadalmi nemek. Elméleti megközelítések és kutatási eredmények*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 69-84.

- 1) Október 16. Konstruktivizmus: a társadalmi nem társadalmi konstrukcióként való megközelítése, következménye, lehetséges kritikái

- Lorber, Judith (2000): „Night to His Day.” The Social Construction of Gender In Adams, Maurianne et al (szerk.) *Readings for Diversity and Social Justice: An Anthology on Racism, Antisemitism, Sexism, Heterosexism, Ableism, and Classism*. New York – London: Routledge. 19-28. Letölthető (másik megjelenés): http://www.drvalverde.com/uploads/1/0/5/3/10538520/night_to...-social_construction_of_gender_-_feb_26_2014_3-36_pm.pdf
- Seidman, Steven (2003): Theorizing Sex. In uő. *The Social Construction of Sexuality*. New York – London: W.W. Norton & Company. 1-39.

Ajánlott irodalom:

- Berger, Peter – Hansfried Kellner: Valóságfelépítés a házasságban. A tudás mikroszociológiájához. Letölthető: http://lakatos.free.fr/Tanitas/Szociologia/2felev/files/page31_2.htm
- Smaje, Chris (1997): Not Just a Social Construct: Theorising Race and Ethnicity. *Sociology* 31(2): 307-327. DOI: <https://doi.org/10.1177/0038038597031002007>
- Brickell, Chris (): The sociological construction of gender and sexuality. *The Sociological Review* 54(1): 87-113.

OKTÓBER 23-A, MAJD ŐSZI SZÜNET MIATT SZÜNETEK

- 1) November 6. Interakcionizmus és performativitás

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Kötelező irodalom:

- Goffman, Erving (1959): Alakítások In üő.: Az én bemutatása a mindennapi életben. 25-69.
- West, Candace – Don H. Zimmermann (1987): Doing gender. *Gender and Society* 1(2): 125-151. Letölthető: http://www.gla.ac.uk/0t4/crcees/files/summerschool/readings/WestZimmerman_1987_DoingGender.pdf

Ajánlott irodalom:

- Butler, Judith (1988): Performative Acts and Gender Constitution: An Essay Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal* 40(4):519-531. Letölthető: <http://www.sjsu.edu/people/james.lindah1/courses/Hum2B/s6/Judith%20Butler%20essay.pdf>

1) November 13. Konfliktuselméletek, Pierre Bourdieu konstruktivista strukturalizmusa és a Férfuralom

- Bourdieu, Pierre (2000): *Férfuralom*. Budapest: Napvilág Kiadó.
- Hadas Miklós (2010): Bourdieu és a férfikutatások. In üő. *A férfiaság kódjai*. Budapest: Balassi Kiadó. 45-71.

Ajánlott irodalom:

- Acker, Joan (1988): Class, gender and the relations of distribution. *Signs* 13(3): 473-497.

1) November 20. A társadalmi nemek esete a posztmodern és posztstrukturalista szociológiával

- Beck, Ulrich (2003 [1992]): Én én vagyok: a nemek egymás nélkül, egymással és egymással szemben a családon belül és kívül. In üő. *A kockázat-társadalom. Út egy másik modernitásba*. Budapest: Századvég. 182-231.
- Bármelyik magyarországi esettanulmány innen: Kováts Eszter (szerk.) *Solidarity in struggle. Feminist Perspectives on Neoliberalism in East-Central Europe*. Budapest: Friedrich Ebert Stiftung. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/12796.pdf>

Ajánlott irodalom:

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Kötelező irodalom:

- Preglau, Max (2000): A posztmodern szociológia. In Morel, Julius et al.: *Szociológiaelmélet*. Budapest: Osiris. Letölthető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_szociologiaelmélet/ch12.html
- Ferge Zsuzsa (2007): Mi történik a szegénységgel? Csalóka „posztmodernitás”. *Esély* 2007/4. 3-23.
- Miért fontos az osztály? Interjú Erik Olin Wright-tal. (2017) *Eszmélet* 114. 9-32.

1) December 4. Elég-e lokális szinten maradni az egyenlőtlenségek elemzésében? A világrendszer-elmélet

- Wallerstein, Immanuel (2010): A modern világrendszer mint kapitalista világgazdaság: termelés, értéktöbblet és polarizáció. In uő. *Bevezetés a világrendszer-elméletbe*. Budapest: L'Harmattan – Eszmélet Alapítvány. 53-84. Elérhető: <http://eszmelet.hu/wp-content/uploads/2014/05/Wallerstein-%C3%BAj.pdf>
- Silvia Federici (2015): Új nemzetközi munkamegosztás Északon és Délen. In Morva Judit (szerk.) *Feminista új hullám*. Budapest: Le Monde diplomatique. 25-47.

Ajánlott irodalom:

- Palumbo, Letizia and Alessandra Sciarba (2015): “Vulnerability to Forced Labour and Trafficking: The case of Romanian women in the agricultural sector in Sicily”, *Anti-Trafficking Review* 5: 89–108.

November 27.: nincs óra (pótlása a vizsgaidőszak első hetében a vizsgára felkészítő, fakultatív konzultáció formájában történik, melynek időpontjáról közösen egyeztetünk)

1) December 11. Feminista kritikák a szociológiaelmélet hagyományos megközelítéseivel szemben

- Adamik Mária: Politika vagy megismerés: nehézségek a nő-férfi viszony szociológiai elemzésében. In Nagy Endre (szerk.) *Szociológia. Szociálpolitika. Szociális munka* (Válogatott tanulmányok). Pécs: PTE BTK. 78-104.
- Marshall, Barbara L. – Anne Witz (2011): Bevezetés: a feminizmus találkozása a szociológiaelmélettel. In Hadas Miklós (szerk.) *Férfikutatások* (szöveggyűjtemény). 235-243. Letölthető: http://ieas.unideb.hu/admin/file_4609.pdf

Ajánlott irodalom:

- Smith, Dorothy (1974): Women's Perspective as a Radical Critique of Sociology <http://home.ku.edu.tr/>

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségsszociológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/1

Kötelező irodalom:

~mbaker/CSHS503/Smith.pdf

- Ingraham, Chrys (1994): The Heterosexual Imaginary: Feminist Sociology and Theories of Gender. *Sociological Theory* 12 (2): 203-219.